

BILAG

TIL

BERETNINGER

TIL

FOLKETINGET

AFGIVET AF

DE AF TINGET UNDER 8. JANUAR 1948 og 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE
KOMMISSIONER I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

III

SUPPLEMENT TIL DE VED DE UNDER HENHOLDSVIS
15. JUNI 1945 og 19. DECEMBER S. Å.
NEDSATTE PARLAMENTARISKE KOMMISSIONER TILVEJE-
BRAGTE OPLYSNINGER VEDRØRENDE FORHOLDENE VED
DANMARKS BESÆTTELSE DEN 9. APRIL 1940

AKTSTYKKER

J. H. SCHULTZ A/S
UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN
1951

GENERALMAJOR J. D. STEMANN

Krigsministeriet

Kortfattet Oversigt over Begivenhederne 6.—9. April 1940.

6. April foretoges i Mobiliseringskontoret forskellige Forberedelser til Lettelse af eventuel Indkaldelse af en Sikringsstyrke.

11.30 Møde hos Ministeren med Cheferne for Generalkommandoen, Generalstaben, Søværnskommandoen o. fl.

Man havde faaet Oplysning om Indholdet af Vestmagternes Note til Sverige, og Ministeren redegjorde for denne. Noten til Norge havde man intet Kendskab til.

Ministeren refererede Meddelelser fra Berlin fra Kammerherre Zahle og Kommandørkaptajn Kjølse. Ministeren oplyste, at man vilde spørge Statssekretær Weiszäcker, og at man paatænkte at sende fhv. Udenrigsminister Erik Scavenius til Berlin.

Chefen for Generalkommandoen fremsatte Forslag om at overveje de Krav, der muligvis kunde blive stillet Danmark, og hvad man vilde gøre i Tilfælde af saadanne Kravs Rejsning.

Ministeren vilde vente, til Kravene blev stillet, med at tage Standpunkt til, hvad man i saa Fald skulde gøre.

General Prior foreslog Indkaldelse gennem Radio af Aargang 1930—35, f. Eks. for 14 Dage. Det vilde tage et Par Dage, før de indkaldte Styrker vilde være formerede. Man kunde derefter enten lade de 6 nævnte Aargange blive inde, hjemsende dem eller give dem Orlov uden Lønning.

Man kom ind paa Spørgsmaalet om Tonnage til en Landgangsekspedition, og General Prior nævnede, at Tyskerne i 1917 havde anvendt 150 000 Tons til Øselekspeditionen.

6. April Eftm. følte Situationen afspændt, efter at man havde faaet Kendskab til Vestmagternes Noter til Sverige og Norge.

7. April Kl. 23—24 Telefonsamtale med General Gørtz angaaende en Meddelelse om Mobilisering i Sverige. Ministeren skaffer oplyst pr. Telefon til Stockholm, at det ikke passer.

8. April ca. 10.30 Møde hos Ministeren med Cheferne for Generalkommandoen, Generalstaben, Søværnskommandoen m. fl. Der blev forelagt forskellige Meddelelser om Skibe gennem Store Bælt og Øresund. Meddelelsen om store Krigsskibe gennem Øresund viser sig senere at være forkert (Forveksling af Stevns og Hjælm).

General Prior gav Oplysning om den 50 km lange Kolonne mellem Rendsborg og Flensborg og gjorde opmærksom paa, at de observerede Skibe kunde være rettet baade mod Danmark og Norge, Kolonnen derimod kun mod Danmark.

Der oplystes om Journalistmeddelelse om „Aktion om 2 Timer“.

Der foresloges Indkaldelse af Sikringsstyrke (10 Aargange) og drøftedes tillige Indkaldelse af de med Uniform hjemsendte og Indkaldelse af 4 Aargange til Kystdefensionen.

I hvert Fald Alarmberedskab og Flyveropklaring.

Direktøren for Krigsministeriet gav forskellige tekniske Oplysninger om Fremgangsmaaden ved en Sikringsstyrkes Formering: Vil man forkorte den Tid, der gaar mellem Ordren til Sikringsstyrkens Formering og Mandskabets Møde, maa man udlægge Indkaldelsesordrerne hos Lægdsforstanderne, saa de ligger parat til øjeblikkelig Udlevering. Varsel om Sikringsstyrke er derimod ikke i sig selv befordrende for Hurtigheden af Mandskabets Møde. Varslet medfører automatisk Iværksættelse af en hel Del andre Foranstaltninger, som ikke vil undgaa Offentlighedens Opmærksomhed, og som først bør iværksættes, naar man virkelig har til Hensigt at formere Sikringsstyrken.

Ca. 11.00—11.30 var Ministeren sammen med Statsministeren og Udenrigsministeren hos Kongen.

Herefter bestemtes det, at Tropperne skulde ligge i Alarmberedskab, men at der i øvrigt ikke skulde iværksættes nye Foranstaltninger, samt at „Niels Iuel“s Besætning skulde indkaldes.

Efter Henvendelse fra Finansministeren og efter at Chefen for Generalstaben havde været kaldt til Forsvarsministeren, bestemte denne, at Grænsegendarmeriet først skulde underlægges Jydske Division efter udtrykkelig Formering af Sikringsstyrke, Bevogtningsstyrke i Sønderjylland eller Mobilisering. Saalænge saadanne Foranstaltninger ikke var truffet, skulde Grænsegendarmeriet ved Grænseover-skridelse ikke gøre Brug af Vaaben, men underrette de militære Chefer.

Kl. 17.00 Møde hos Ministeren, hvori blandt andet deltog Chefen for Generalkommandoen.

Der forelaa Oplysninger om Troppetransportskibe op gennem Store Bælt med mørklædte Folk om Bord. Endvidere blev det oplyst, at den tidligere meldte Motorkolonne var standset, og at der i Flensborg var 9 000 Mand. Kolonnen var paa 2 000 Vogne. Udsendt Flyver havde intet set.

Ministeren oplyste, at den tyske Gesandt Renthe-Fink havde advaret Udenrigsministeren mod „ulykkelige Følger, hvis Danmark foretog ekstraordinære Skridt“.

General Prior foreslog paa ny Sikringsstyrkens Indkaldelse og gav Ministeren en Seddel med forskellige Forslag, bl. a. om Luftmeldetjenestens Etablering og om Flytning af forskellige Styrker, bl. a. fra Odense og Sønderborg i Retning af tilsigtede Kantonementer. Generalen og Direktøren forklarede, hvorledes de paagældende Styrker kunde flyttes.

Ministeren fastholdt et Ønske om at placere noget Luftværnsartilleri paa Rømø. Man endte med at fastslaa: 2 Kanoner til Rømø og 2 til Ballum.

Kl. 20.00 gik Ministeren til Møde med Partiformændene, og Kl. 21.30 til Ministermøde.

Der blev derefter afholdt Møde hos Ministeren, hvori bl. a. deltog Cheferne for Generalkommandoen og Søværnskommandoen. Ministeren meddelte, hvad han havde oplyst for Partiformændene.

Hær og Søværn skulde fra Daggry foretage Flyveropklaring, men derudover skulde intet iværksættes.

9. April Natten 8.—9. April befandt Direktøren for Krigsministeriet sig i Ministeriet. Endvidere Kaptajn H. G. Agger og Officiant E. Knudsen (begge Mobiliseringskontoret) samt Krigsministeriets vagthavende Officer, Kaptajn F. B. Larsen (1. Kontor).

Kl. 4.05 modtoges pr. Telefon fra Generalstaben følgende Melding: „4.00 modtaget fra Jydske Division: Fødbolkspionerkommandoet melder: Der er hørt Motorlarm, der tyder paa Oprangering af Motorkøretøjer langs Grænsen fra Rends til S. V. for Aventoft. Ved Aventoft konstateret motoriserede Tropper. Styrke ukendt. Holder stille.“

Kl. ca. 4.25 modtog Direktøren fra Chefen for Marinestaben Meddelelse om Torpedobaaden Glentens Melding vedrørende tyske Troppetransportskibe i Store Bælt og om 6 tyske Skibe, der stod ind mod Korsør Havn.

Direktøren satte sig telefonisk i Forbindelse med Ministeren, der var i Bygningen, samt med Chefen for Generalkommandoen og Chefen for Generalstaben, der begge anmodedes om straks fra deres Hjem at komme til Krigsministeriet.

Under Samtalen med General Prior indløb fra Marineministeriet Meddelelse om, at tyske Tropper var gaaet i Land ved Nyborg og Middelfart, hvilket meddeltes General Prior.

Opringningen til General Gørtz skete nøjagtig samtidig med, at denne ringede til Krigsministeriet for at give Meddelelse om Grænseoverskridelse ved Krusaa.

Direktøren lod derefter Krigsministeriets militære Personale alarmere og beordre til at møde i Ministeriet.

Personalet alarmeredes pr. Telefon i Tiden 4.40—5.00 og mødte mellem 5.10 og 5.45. En Del af Personalet, nemlig Afdelingschefen Oberst H. V. Bodenhoff-Olsen, den fungerende Adjutant Kaptajn T. Fox Maule og Kaptajnløjtnant P. C. Florian-Larsen, blev dog af tyske Tropper standset ved Østbanegaarden efter Kl. 5.10 og ført til Kastellet. Afdelingschefen — i Taxa — forsøgte at forcere de tyske Tropper, der standsede ham, men blev beskudt — bl. a. blev Dokumentmappen gennemhullet —, hvorfor Chaufføren standsede Vognen.

Kl. 4.48 gik Direktøren til Ministeren, hvor Chefen for Generalkommandoen indfandt sig faa Minutter før Kl. 5. (Chefen for Generalstaben naaede ikke frem, men blev standset af tyske Tropper ved Østbanegaarden). Samtidig meldte den vagthavende Officer, at Kastellet var besat (Melding herom modtaget af en af Krigsministeriets Overofficerer, da denne telefonisk blev alarmeret).

Efter at Ministeren kortfattet havde givet Meddelelse om Henvendelsen fra den tyske Gesandt til Dr. Munch, begav Ministeren, Chefen for Generalkommandoen og Chefen for Søværnskommandoen sig til Amalienborg. Forinden bad Generalen Direktøren om at alarmere de sjællandske Garnisonsbyer, og da den vagthavende Officer kom til Stede (Kl. 5.08), om, at denne vilde telefonere følgende Ordre til Livgarden:

„Fjendtlig Landgang paa Fyn. Overskriden af Landegrænsen. Mindre Styrker gaaet i Land ved Langelinie og Kastellet. Livgarden alarmeres og gør — forstærket med Amalienborgvagten — klar til Modaktion.“

Kl. 5.15 havde Livgardens Chef modtaget og gentaget Ordren.

Fra Telefonen i Portnerlogen i Slotsholmsgade 10 alarmerede Generalløjtnanten Værloselejren og beordrede Maskinerne fløjet til Mobiliseringsflyvepladserne. Hermed blev man dog først bekendt i Krigsministeriet ved Generalløjtnantens Tilbagekomst fra Amalienborg.

Generalløjtnanten mente samtidig at have bedt Chefen for Hærens Flyvertropper, Oberst Førslev, om at beordre de sjællandske Afdelinger til at gøre Modstand, men dette er formentlig en Fejlhuskning, er i hvert Fald ikke opfattet af Oberst Førslev, jfr. Generalkommandoens Beretning Afsnit D. Hærens Flyvertropper.

Obersten forstod derimod, at Generalløjtnanten agtede at søge ud paa Sjælland for at søge Forsvaret organiseret. Obersten fik herved den Tanke, at Generalløjtnanten nærmest vilde tage til Ringsted (Mobiliseringsflyvepladserne ligger i Midtsjælland, grupperet om Ringsted indenfor en Linie Slagelse-Holbæk-Roskilde-Haslev-Næstved).

Da Sjællandske Divisions Kontorer laa i det af Tyskerne besatte Kastel, søgtes det at faa Forbindelse med Divisionens Chef og Stabschef i deres Boliger. Da dette ikke lykkedes, satte Direktøren sig derfor — Kl. 5.15 — i Forbindelse med Sousedelen ved Divisionen, Kaptajn Kirstein, og beordrede denne at alarmere Afdelingerne i København. Den modtagne Ordre gengives af Kaptajnen saaledes (jfr. Generalkommandoens Beretning):

„Tyske Tropper er gaaet i Land paa Fyn, rykket over Grænsen i Jylland og har besat Kastellet. Alarmer straks de københavnske Afdelinger; ude paa Sjælland alarmeres af Krigsministeriet. Afdelingerne handler i Overensstemmelse med den almindelige Forholdsordre.“

Kl. 5.20 modtog Direktøren fra Generalstaben Melding om Situationen i Jylland, hvor Grænsen meldtes overskredet flere Steder, paa Fyn, hvor der var meldt Landgang i Middelfart og Nyborg, og Sjælland, hvor der var meldt Landgang ved Korsør og København.

Kl. 5.25—6.10 alarmerede Krigsministeriets Officerer de sjællandske Garnisoner m. fl. udenfor København. Herunder er at bemærke følgende:

Høveltelejren alarmeredes af vedkommende Officer Kl. 5.28. Meddelelsen indeholdt:

Tyskerne har overskredet Grænsen i Jylland. Tysk Landgang paa Fyn, Sjælland og København. Lejren alarmeres. Sørg for at alarmere Sandholmlejren.

Chefen for 21. Bataillon, der var indkvarteret i Sandholmlejren, ringede noget efter op til Kontrol og talte med samme Officer. Paa Forespørgsel, om der ikke var nogen særlig Ordre til 21. Bataillon eller Ordre til, at den skulde dirigeres et eller andet Sted hen, svarede benægtende. Det i Generalkommandoens Beretning, Afsnit C. c. 1. Regiment, omtalte Udtryk, at 21. Bataillon „skulde holde sig i Ro“, beror sandsynligvis paa en Misforstaaelse.

Kl. 5.36 opnaaedes Forbindelse med 5. Regiment, Vordingborg (Oberst Harrel). Obersten meddelte, at der var tyske Tropper ved Masnedssund og anmodede om Ordre. Efter Direktørens Bestemmelse svarede der, at der skulde handles efter den i September modtagne Forholdsordre. En Bemærkning fra Obersten, gaende ud paa, at han saa eventuelt maatte aabne Ilden, besvarede bekræftende.

Kl. 5.40 opnaaedes Forbindelse med Værløselejren, Oberst Førslev meldte: „Flyvepladsen delvis ødelagt af tyske Bombemaskiner. I Øjeblikket sværmer de over Lejren.“ Melding herom blev afgivet til Direktøren, der videretelefonerede den til Ministeren paa Amalienborg, idet denne endnu var i Kongens Forværelse.

Kl. 5.45 udbad Garnisonskommandanten i Slagelse sig Forholdsordre vedrørende den ved Korsør ilandgaaede fjendtlige Styrke. Han henvistes af Direktøren til at følge den udstedte Forholdsordre.

Kl. 6.15 udbad Chefen for 5. Regiment, Vordingborg, sig Forholdsordre, idet det af en tysk Parlamentær var blevet meddelt ham, at den tyske og danske Regering forhandlede, og af Politimesteren i Vordingborg, at der efter Regeringens Bestemmelse ikke maatte ydes Modstand mod de tyske Tropper.

Fra Amalienborg forelaa endnu ingen Meddelelse til Krigsministeriet, og da Forespørgslen kunde tyde paa, at der var truffet en Afgørelse, ringede Direktøren til Amalienborg.

Kongens Kabinetsskretær, der var i Kongens Forværelse, oplyste, at Forsvarsministeren var taget af Sted, og at Regeringen var gaaet ind paa de tyske Krav, hvilket meddeltes Oberst Harrel, der ventede ved Telefonen.

Kl. 6.17 vendte Ministeren og Cheferne for Generalkommandoen og Søværnskommandoen tilbage fra Amalienborg. Direktøren lod paa Generaløjntnantens Anmodning følgende Ordre udgaa til samtlige militære Myndigheder:

„Efter Regeringens Ordre maa der ikke gøres Modstand mod de tyske Tropper.“

Ordren udgik til sjællandske Enheder i Tiden 6.25—7.15. Med Jydske Division opnaaedes gennem Ministeren for offentlig Arbejder Forbindelse Kl. 7.00.